

Gornja marchia svoju je granicu označila na rijeci Gwenllech. Znano je da su tamošnji markgrofovi nakanili dublje napredovati u dolinu Zmajskih gora te su svoju oblast svikli nazivati prigorskom jer će se ona navodno začas uvećati za prekogorsku, kada vilenjaci budu protjerani dalje u dubinu planina. No godine prolaze, a ništa se takvoga ne zbiva.

Baldwin Adovardo, *Regni Caedwenie Nova Descriptio*

Poglavlje drugo

KRALJEVINA KAEDWEN BILA JE poznata u cijelom naseljenom svijetu po hladnom i prevrtljivom vremenu. Zatvoren sa sjevera barijerom Zmajskih gora, a s istoka moćnim masivom Plavih planina, kraj je bio izložen nepredvidljivim i čestim gibanjima zračnih masa koja su rezultirala dugim i studenim zimama, hladnim proljećima i kratkim, kišovitim ljetima. Što se jeseni tiče, bivalo je različito — jednom sunčano, toplo i ugodno, a drugi put nikako.

Sada, u mjesecu ožujku, koji su vilenjaci zvali birke, snijeg je i dalje ponegdje ostajao u jarugama i usjecima, ležao u bijelim krpama po udolinama na krčevinama. Led je požutjelim pločama i dalje pokrivao poneku lokvu i jarak. Sunašce je tobože grijalo, ali bi vjetar s planina zapuhavši prljio mrazom ne slabije no u siječnju.

Geralt je krenuo iz Kaer Morhena na dan prije ravnodnevice. Tako su običavali vješci. Jer su naučili da su čudovišta zimi najgladnija i tako nasrtljiva da su ljudi po selima i nastambama spremniji potrošiti za najam vješca, iako su pojeli zadnje zalihe i praktično ostali bez sredstava za život. Ali Geralt nije dobio priliku da ga unajme. Jer ispalo je kako je ispalo, jedva dva dana jahanja od planina, bum, seljak i njegova kći, razbojnici, ćelavi pandur pokvarenih zuba, tres, pras, i eto ti na. Dopao ga je sud župana Bula-ve, iz mjestašca Neuholda, a od toga suda, a potom i od prijetnje linča od strane vojaka iz obližnje karaule, izbavio

ga je taj čudni bjelokosi lik s dva mača na leđima, što jaše na vrancu za kojim je sada išao Geralt.

»Predlažem da«, okrenuo se u sedlu taj čudni lik, »neko vrijeme putujemo zajedno. Kapetan Carleton možda ne odustane od želje da te objesi, vidjelo se da mu je jako stalo do toga. Nije baš toliko glup da bi progonio mene, ali ti bi mu, sam, mogao biti lakim plijenom. Pa ako ti ne smeta moje društvo...«

»Ma kakvi«, požurio se potvrditi Geralt, podbovši svoju riđu kobilu. »Rado... Ja... Ja sam...«

»Znam tko si. Kosa ti je pobijeljela poslije mutacija? Nakon Promjena? Manjak pigmenta, kao kod mene?«

»Da... Ali odakle...«

»Odakle znam tko si? Odatle što pratim zbivanja kod vas u Tvrđi. I naćuo sam da je ondje izućio zanat jedan vunderkind, da ga zovu Geralt i da će ubrzo krenuti na cestu.«

»Ali Vesemir...«

»Me nije nikada spomenuo? Ime Preston Holt nije mu se nikada omaknulo? Objasnit ću: Vesemir i ja se otprije nekog vremena krećemo po različitim orbitama, da tako kaćem. Ako znaš što hoću reći.«

Geralt nije baš znao što je orbita, ali je kimnuo glavom s pametnim izrazom lica.

Neko su vrijeme jahali šuteći. Bok uz bok.

»I tako si krenuo iz Kaer Morhena na cestu«, oglasio se napokon Preston Holt. »Poćetak možda nije ispao najbolje, ali poćeci znaju biti takvi. Ja te uostalom ne kanim prekorićevati, naprotiv, pogledao sam truplo tvoga marode-ra i zaključio da su ti udarci savršeni. Možda nepotrebni, možda nepromišljeni, možda neelegantni — ali sve zajedno savršeni.«

Ponovo su malo odšutjeli, promatrali stado stoke istjerano na proplanak i pastirića kako trći od krave do krave da bi ugrićao smrznuta stopala u svježim, toplim kravljim kolaćima. Kolać možda i nije grićao najbolje, ali trka jest.

»Izvode krave«, primijetio je Holt, »iako je trava jedva iz zemlje niknula. To je znak da je sezona počela i da ćeš bez napora naći posla, Geralte. Sela će uskoro biti spremna platiti za zaštitu pastira i inventara. Potjerajmo konje onamo, u brezik, rubom jaže.«

»Rubom čega?«

»Jaže. Ovaj jarak ovdje je jaža, kanal kojim se nekoć odvodila voda iz rudnika. Nalazimo se, kako sigurno znaš, u dijelu kraljevstva Kaedwena zvanom Gornja marka. Bogatstvo Gornje marke su rude: poglavito sol, ali i srebro, nikal, cink, olovo, lapis lazuli i slično. Tako je barem bilo nekoć, danas kao da je većina rudnika iscrpljena. Ništa ne traje vječno.«

Geralt nije komentirao.

»Vidiš ovaj brijeg ispred nas? Zove se Zornjak, tako piše na službenim zemljovidima. A to je došlo od toga što je prije stotinjak godina seljak zvan Zornjak upravo ondje slučajno iskopao grumen srebra veličine povećе glavice kupusa. Preko noći je nastao rudnik, usjekao se u obronak planine. Vadile su se velike količine srebra i galena, olovne rude. Ali što su dublje rudari kopali, sve ih je više mučila voda. Takvih je jaži bilo više, vidjet ćeš ih. Na kraju je zbog troškova odvodnje kopanje postalo neisplativo. Rudari su se preselili u druge krajeve. Ostavili su labirint djelomice poplavljenih hodnika i iskopa. A sada dolazi najbolje: napušten i poplavljen rudnik zauzeli su i uzeli pod svoje putujući kotrljani. Znaš što su to kotrljani, pretpostavljam?«

»Kotrljani su«, izrecitirao je Geralt, udahnuvši, »nevelika stvorenja nalik psoglavim majmunima. Društvena, žive pod zemljom, u mraku. U čoporu su opasni...«

»Opasni su kao sam vrag«, presjekao je deklamaciju Preston Holt. »I poprilično često znaju zagorčati život rudarima amaterima koji dolaze rovati po padinama Zornjaka u potrazi za srebrom koje se još uvijek ovdje može pronaći. Evo i ilustracije toga što govorim: ono što se ondje bijeli, to su cerade kola i šatori. Dospjet ćemo ravno u tabor odvažnih kopača. Prvih ovoga proljeća.«

Odvažni kopači pozdravili su ih poslavši im ususret izaslanstvo naoružano lopatama i kolcima. Prijeteća lica odbora za doček slala su jednostavnu poruku: nosite se odavde, uljezi, mi smo ovdje bili prvi. No lica su se brzo opustila — došljaci nisu, kako se moglo vidjeti, bili neželjeni konkurenti. A ubrzo se na još maloprije neprijateljskim obličjima pojavila čak i radost.

»Ajme, bozima hvala!« uzviknuo je glavni kopač, skrivajući iza leđa motiku kojom je još maloprije opominjući mahao. »Hvala dragim bozima! Majko moja, pa to je veleštovani gospodin vještac! I do nas su doprle vijesti da se krećete u okolici, pa smo baš nakanili poslati nekoga po vas! A vi, međutim, kao s neba k nama, kao s neba!

»Običavam tako.« Preston Holt se uspravio u sedlu. »S neba pasti potrebitima. Jer sam vještac.«

Kopačima se u međuvremenu jadikujući priključilo nekoliko žena. Postajalo je sve bučnije i sve nedoličnije. Preston Holt je kretnjama i glasom počeo zahtijevati red. No, malo je potrajalo prije no što se napokon dalo razabrati o čemu se radi i što muči kopače i njihove žene.

»Vješca trebamo, vješca!« vikao je, mašući motikom, glavni kopač. »Dječaka su nam otela ta podzemna stvorenja što žive pod planinom! Napali, oteli, u zubima odvukli! Tko će ga sada izbaviti ako ne vi?«

»Nisu prošla ni dva tjedna«, rekao je Holt, »otkako sam vas upozorio da se držite podalje od okana i kopova. Molim? Nisam vam govorio? Da kopate s druge strane planine? Dječaka su, kažete, oteli kotrljani? Koliko mu je godina? Pet? Davno? Ha, prekjučer? Onda se niste baš žurili slati po mene. Sjaši, Geralte.«

Preston Holt je sjahao s konja. Geralt nije mogao ne primijetiti da mu silazak iz sedla nije bio lagan. I da jako šepa na lijevu nogu. Rukom je otjerao žene koje su ga okružile naričući. Nakratko je porazgovarao sa starijim kopačem, onda povukao Geralta za rukav.

»Što možemo, mladi vješče«, rekao je. »Morat ćemo pomoći ljudima u potrebi, žrtvama čudovišta. Jer su nas upravo unajmili.«

»Ako su dječaka kotrljani oteli prekjučer«, progundao je Geralt, »male su šanse da je još...«

»Živ? Da, to je dvojbeno. Ali možda barem pronademo... Hmmm... Damo majci mogućnost da pokopa što je preostalo... Odakle to oklijevanje, mladi Geralte? Maloprije si se bez razmišljanja bacio u obranu djevojačke časti i na smrt posjekao čovjeka, a sada oklijevaš?«

»Jesam li što rekao?« Geralt je slegnuo ramenima. »Ili oklijevam? Ne oklijevam.«

Na gorskom obronku sačuvali su se ostaci drvenih konstrukcija, zacijelo odvodnih dolapa. Zijevao je ondje i kop, djelomice zatrpan, otkrivajući grotlo.

»Od rudnika su ostali samo potkop«, objasnio je Holt, »i okno, eno, tamo dalje. Jedno i drugo vodi na viši iskop. Iskop je zavojit jer prati dokraja iscrpljenu žilu. Odatle se strmo spušta još jedan rov, ali posve poplavljen. Kotrljani su se smjestili u tom nižem hodniku. Tamo može biti nekih rupa, spojeva s prirodnim špiljama.«

»Plan je stoga ovakav: ja sa svojom nogom dolje ne mogu, pa ću stati pred potkop, podići buku, privući kotrljane na sebe. Tada sve ostaje na tebi. Spustit ćeš se šahtom na hodnik, odatle niskopom u jamu. Tamo imaš šanse pronaći... To što treba pronaći. Uz zericu sreće. Koju ti želim, momče. Doviđenja gore.«

»A ne bismo li najprije«, riskirao je Geralt, »malo povirili...«

»Ne bismo li što?« namrštio se Holt. »Ah, shvaćam. No, nema svrhe išta... viriti. Ispij eliksir, medaljon u šaku i siđi u okno.«

»Uz dužno poštovanje«, promrsio je glavni kopač koji je stajao uz njih, »ali ovaj je junosha nekako mlađahan...«

Hoće li se snaći? Mislili smo da ćete se vi, gospodine Holt, spustiti. Vi osobno...«

Preston Holt se okrenuo i pogledao ga. Kopač se skupio, smeo. I nije dovršio.

Okno je bilo visoko, Geralt je mogao opušteno hodati uspravno i još ga je nekoliko pedalja dijelilo od stropa. Iz zidova je posvuda kapala voda, osim zvuka lupkanja kapi nije se čulo ništa. Ubrzao je korak, htio se što brže naći na niskopu, prije nego što Holt podigne, kao što je obećao, buku pri ulazu u okno.

U zidovima iskopa vidjele su se duboke kaverne, tragovi iskapanja nakupina rude. U jednoj od takvih kaverni zamijetio je čudnu građevinu od opeke ili, točnije, njezine ostatke. Nije mogao znati da su to ostaci drevne kapelice.

Rudari su, što Geralt također nije znao, vjerovali u bogove najduže od svih društvenih skupina. Radeći u uvjetima neprestane pogibelji, morali su vjerovati da nad njima bdije neka providnost i da će im molitve koje joj upute donijeti sigurnost. Nije teško pogoditi da je praksa ubrzo dokazala da molitve nemaju nikakva učinka, da se urušavanja i eksplozije metana događaju jednako često pobožnima, kao i nevjernicima. Ali rudari su svejedno vjerovali, gradili kapelice, palili svijeće i molili se. Dugo. Ali ne zauvijek. Razum je, kao i obično, na kraju pobijedio.

Hodnik se počeo naglo spuštati, našao se već na niskopu. Načulio je sluh, ali i dalje nije čuo ništa osim kapanja vode.

Bio je već, činilo se, nadomak donjem kopu, kada je počelo.

Iz tame je zviznuo veliki kamen, prozujao okrznuvši mu kosu. Za njim su poletjeli novi, neki su ga pogodili. Jedan je Geralta udario u glavu tako da je zateturao, a kotrljani su se bacili na njega sa svih strana, divlje zavijajući i režeći, grebući i grizući. Nije ih se moglo prebrojiti, prebrzo su se komešali uokolo. Geralt je izvukao mač iz korica samo

da bi ga odmah izgubio — dva stvora su ga onespособila, treći mu je udarcem velikoga grumena izbio oružje. Stvor je podignuo osvojeni mač uvis i trijumfalno zarikao, otvarajući širom pseću njušku. Trijumf je bio preuranjen — Geralt je zbacio sa sebe oba napadača, podignuo kamen i hitnuo ga pogodivši kotrljana ravno u zube. Kotrljan je ispustio mač, Geralt je priskočio, dohvatio oružje prije no što je palo, posjekao stvora koji se natezao s kamenom koji mu se zaglavio u raljama. Dvama brzim zamasima raspolutio je i dva sljedeća. I bacio se u bijeg prema oknu. Za njim se razlegao divlji lavež i poletjelo je kamenje — neki su ga opet domašili. Jedan ga je pogodio u zatiljak — bljesnulo je, vatromet zvijezda osvijetlio je rov. Drugi kamen pogodio ga je u križa i zamalo oborio. Dvaput su ga kotrljani sustigli, zarivši mu zube u gležnjeve, od ozbiljnijih ozljeda zaštitile su ga visoke kožne čizme. Jedan mu je priskočio i bolno ga ugrizao iznad koljena gdje ga čizme nisu čuvale. Geralt nije usporio da ga ubije.

Pod kišom kamenja dotrčao je do rova, popeo se do okna, uspeo se po ostacima ljestava, izronio na površinu, ondje pao i ležao. Neko vrijeme.

»No, no«, začuo je. »Izašao si. I čak bez većih ozljeda. Krv, vidim, curi s par mjesta. Ali niotkud ne teče, a to je već nešto. Zadivljen sam.«

Preston Holt je stajao nad njim, glođući batak pečene kokoši.

»Ma baš«, protisnuo je Geralt i dalje ležeći. »Ma baš! Trebao si biti u potkopu... Podići buku... Da odvučeš...«

»Zbilja?« Holt je odbacio kost. »Ah, da. Oprosti, posve sam zaboravio.«

Geralt je opsovao. S ustima još uvijek pri zemlji.

»Moram ti reći još nešto.« Holt je oblizao prste. »Neće nam ništa platiti. Jer se dječak pronašao. Došao je. Naprosto je nekamo odlutao, a kopači su, po običaju, okrivili kotrljane. Ustani, mladi Geralte. Vješće Geralte. Dopusti da ti pomognem. Možeš hodati? Onda pođimo. Kako rekoh, plaće

nema. Ali nahranit će nas i dati nam prenoćište. Djevojke će ti previti rane. Budeš li ljubazan, možda se nekoj i svidiš.»

Pošli su u smjeru tabora i kotlića iz kojih se dimilo. Vještac Geralt koračao je s naporom.

Punašne djevojke zbrinule su mu rane na nekoliko mjesta. I nahranile ga. A kopači su im dopustili prenočiti. Holtu u šatoru, Geraltu na kolima.

Jedna od djevojaka noću je došla Geraltu i bila draga. Ali samo draga, samo malčice i ništa više. I odmah potom je otišla.

U zoru se Geralt iskobeljao iz kola i počeo sedlati kobilu, i dalje stenjući od bola. U tom ga je poslu zatekao Holt.

»Odakle ta žurba?« Protrljao je oko. »Polako. Počastit će nas doručkom, onda ćemo nastaviti dalje.«

»Gle«, procijedio je Geralt. »Možda uopće nisam siguran želim li nastavljati išta s tobom. Možda bih radije pošao sam.«

Holt se naslonio na deblo breze, proučio pogledom nebo. Vedro, bez ijednog oblaka.

»Tvoj stav«, rekao je, »razumijem u potpunosti. Ali morao sam te, s naglaskom na morao, najprije preispitati, provjeriti kakav si u akciji.«

»Mogao sam odande i ne izaći.«

»Ali si izašao.«

»Ne zahvaljujući tvojoj pomoći. Zato sada...«

»Molim te« prekinuo ga je Holt, »putuj sa mnom još barem do podneva. Što će ispasti, računajući ugrubo i uzevši u obzir doba dana, nekih pet do šest poštanskih milja. To će ti vrijeme i ta razdaljina, vjerujem, dostajati da ispušeš ljutnju koju osjećaš prema meni i malo trezvenije pogledaš na svijet. A ja ću ti tada iznijeti jedan prijedlog.«

»Kakav to«, suzio je oči Geralt, »prijedlog?«

»Šest milja. U podne.«

Stvarno se bližilo podne kada se nebo iznenada zacrnjelo od krila, ispunilo lepetom i jednoglasnim graktanjem. Sa zemlje i s grana okolnoga drveća podignulo se i poletjelo na desetke, ako ne i stotine crnih ptica.

»Gavrani«, uzdahnio je Geralt. »Toliko gavranova! Nemoguće! Gavrani ne lete u jatima! Nikada!«

»Nedvojbeno«, priznao je Holt. »Toliko gavranova odjednom nesvakidašnja je stvar, i sam se čudim. Nedvojbeno imamo posla s nesvakidašnjom pojavom. A i nalazimo se na dosta nesvakidašnjem mjestu. Ako si primijetio.«

»Raskrižje.« Geralt se osvrnuo uokolo. »Križanje cesta.«

»Raskrižje. Simbolično mjesto. Četiri puta na četiri strane svijeta. Mjesto izbora i odluke. Koji ćeš sada morati donijeti, Geralte. Vješće, Geralte.«

Gavrani su zaposjeli više grane stabala. Graktali su, promatrajući jahače.

»Tri su puta, računajući i ovaj naš, tvoji putevi usamljenog vješća, to je sudbina koju si odabrao krenuvši na cestu s Kaer Morhena. Pođeš li jednim od ta tri puta, doneseš li takvu odluku, rasti ćemo se. No, ako odabereš četvrti put, čut ćeš moj prijedlog.«

Gavrani su graktali.

»Ja sam, kako si sigurno primijetio, u godinama. Dodat ću čak, dobrano u godinama. Začudio bi se koliko. Usto sam, a i to se vidi i ne da sakriti, još i bogalj. Moji dani slave vješća već su stara pjesma. Neću više poći na cestu s mačevima, svjetlost mojih sječiva, da se tako izrazim, više neće tjerati mrakove. Ali mrakovi postoje, čudovišta noću neprestano haraće. Ti se možeš s njima nositi i pobijediti ih. Ljudi koje čudovišta ugrožavaju očekuju tvoju pomoć.«

»Točno, ja ovdje poetiziram, a ti čekaš prijedlog. Evo ga: predlažem ti suradnju. Ovdje sam u Kaedwenu bio poznat i još sam uvijek, nikada se nisam žalio na pomanjkanje

mušterija, a i sada me ljudi mole da im pomognem, a ja to više ne mogu. Ali ti možeš. Dobro sam te pogledao i sada kažem: budi mi nasljednik, Geralte. Umjesto da se gladan potucaš po cestama, nastani se kod mene. Iskoristi moj renome i neće ti uzmanjkati posla. A poslije posla imat ćeš se kamo vraćati. I gdje zimovati. Ja pak... Mene će usrećiti to što netko nastavlja moje djelo. A također i što će mi, ne skrivam to, pripomoći u uzdržavanju u starosti.«

»Ne moraš odlučiti odmah. Zasad će biti dovoljno da ne produžiš sam, nego sa mnom. Ostaneš mi još malo praviti društvo. Pristaješ?«

»Ma, što ja znam... Valjda.«

»Krenimo onda. Ostavimo ovo raskrižje gavranima.«

Gavrani su ih pozdravili graktanjem.

»Nemoj se uvrijediti«, Holt se okrenuo u sedlu, »ali tražim da se preda mnom izražavaš koliko je moguće pravilno. Osobito da ne govoriš 'gle' i 'poviriti'.«